

Obračun dela velenjske Svobode

Devetintrideset let je minulo, odkar so tlačniki delavci carske Rusije odprli knjigo borbenega socializma in začeli pisati s krojo njene prve strani.

Pod vodstvom nesmrtnega Lenina in boljševikov je ruski proletarijat dvignil rdečo revolucionarno zastavo in krenil v boj proti samodržcu, zločinskemu kapitalizmu in veleposestniškemu razredu ter pokvarjeni buržoaziji najreakcionarnejše države na svetu.

Delavski razred, ki se je zavedal svoje nezlomljive moči ter vloge in položaja, ki mu pripada v pravični družbeni ureditvi, se je ramo ob ramo z delovnimi kmeti začel z orožjem v roki boriti za ureditve Marzovega nauka, za najosnovnejše, kar tvori ves njegov smisel: oblast delavskega razreda, njegovo neposredno udeležbo v upravljanju na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja, socialistični preobrazbi države ter graditvi in jačanju novih družbenih odnosov.

Glavni, zgodovinski pomen Oktobra in revolucije je v tem, da je prišlo z njeno zmago novo obdobje v razvoju človeške družbe, doba socializma. V štirih desetletjih svojega praktičnega obstoja je socializem preživel najrazličnejše razvojne dobe, nastajali so vedno novi pogoji in borbene oblike za njegovo dokončno zmago. Sedanji razvoj dogodkov po svetu, posebno v državah, ki gradijo socializem in se borijo za njegovo zmago, ponovno potrjuje neuničljivo življenjsko silo idej, ki so bile osnova in vodilo oktobrski revoluciji. S tem pa popolno in vsestransko upravičenost revolucije same ter potrditev Leninovega nauka o socialističnem razvoju ter različnih, vsaki zemlji lastnih načinov njegove graditve.

Od burnih poznojesenskih dni leta 1917, pa doslej, se je na svetu marsikaj zgodilo. Človeštvo je poleg mnogih drugih pretresov preživelo tudi časno zmagovit in grozoten pohod fašizma, ki mu je postala zibelko mednarodna reakcija in na njegovem vzpo-

Oglejmo si nekoliko dejavnost društvenih sekcij v preteklem poslovnem letu!

Glasbena sekcija

Glasbena dejavnost se je v času med obema skupščinama osredotočila predvsem v delu moškega pevskega zbora, orkestra, komornih skupin ter deloma godbe na pihala in mladinskega pevskega zbora.

a) Moški pevski zbor

Kot pozitivne posledice festivala rudarskih Svobod v Velenju lahko v prvi vrsti ugotovimo številčen porast in vzpon kvalitete moškega pevskega zbora. Od 70 pevcev, ki so lani prvič nastopili ob priliki proslave rudarskega praznika, dne 3. julija, je sicer odpadlo določeno število, vendar je pristopilo med tem časom tudi nekaj novih moči, tako da je štel zbor ob priliki nastopa na Saleškem festivalu še vedno 56 pev-

cev. Od takrat pa se je število spet povečalo, da šteje zbor sedaj preko 80 dobrih pevcev. Od lanskega običnega zbora je zbor nastopil enajstkrat, in sicer na koncertu v Soštanju, dne 18. 12., na akademiji v čast proslave Dneva JLA 22. decembra v Velenju, na prvomajski akademiji, 30. aprila zvečer v Velenju. Ob Saleškem festivalu pa je zbor nastopil s samostojnimi koncerti dne 24. junija v St. Ilju, dne 28. junija v Soštanju in dne 1. julija v Velenju. Ob priliki proslave rudarskega praznika je zbor nastopil v Velenju ter nato v Topolšici, 15. julija, ob odkritju spominske plošče v Škalah, 19. avgusta v Velenju pri mladinskem zletu in 2. septembra ob priliki otvoritve udarniškega dela na Paki. Po izjavi predsednika glasbene komisije za okraj Celje, tov. prof. Ferlinca, ima naš moški zbor sedaj najboljše pogoje za delo in razvoj, ker je številčno najmočnejši in z izjemno celjskega komornega zbora tudi najboljši v okraju. Kljub temu pa bo v bodoče potrebno posvečati še več pozornosti njegovi kvaliteti. Zbor so pevodnji tov. Beuermannu Rihardu pomagali kopeptirati tovariši Lukman Janko, Glavnik Ludvik in Dermol Hinko.

b) Orkester

Delo orkestra je bilo v glavnem le priložnostno. Orkester šteje 21 članov, ki pripadajo najrazličnejšim poklicem in so večinoma starejši godbeniki. V zadnjem času pa se v orkestru uspešno uveljavljajo tudi že učenci iz Glasbene šole. Orkester je nastopil trinajstkrat, od tega enajstkrat v Velenju in dvakrat v Soštanju. Najkvalitetnejši je bil nastop ob priliki Mozartove proslave. Orkester je vodil tov. Beuermann Rihard razen pri izvedbi spevoigre »Princeska in pastirček«, kjer ga je dirigiral tov. Grebensček Franc.

V okviru orkestra delujejo razne manjše komorne skupine kot so dueti, terceti, kvarteti, kvinteti. Le-te skupine so priredile dva uspešna komorna koncerta.

Godba na pihala

Godba na pihala je nastopala v glavnem ob raznih manifestacijah ali pa na pogrebih umrlih rudarjev. Ker so mnogi godbeniki že priletni, moramo računati na to, da godba kljub najboljši volji posameznikov ne bo mogla več dolgo nastopati. V bodoče je treba vso pozornost posvetiti mladinski godbi, ki je pod vodstvom svojega kapelnika tov. Grebenskega doslej delovala v okviru Glasbene šole, odslej pa bo kot mlada rudarska godba vključena v Svobodo. Število starejših godbenikov je dvajset, medtem ko šteje mladinska godba že sedaj trideset nadarjenih mladih godbenikov. To število pa se bo stalno večalo, ker bo Glasbena šola še nadalje vzgajala tudi mlad godbeni naraščaj.

Mladinski pevski zbor

Z velikim veseljem so mladinci in mladinke ustanovili svoj mešani pevski zbor. Posebne nade v uspeh jim je vlivalo dejstvo, da je vodstvo zbora prevzel tov. Mirko Armič, ki je veljal za izkušenega pevovodjo, žal pa je tov. Armič mladinski pevski zbor, ki je bil ustanovljen s tolikim navdušenjem, razbil, ker ni vzel vodstva zbora resno v roke. Posledica tega je bila, da je od preko trideset mladih pevcev ostalo le nekaj deset. Nato je prevzel zbor tov. Lukman. Mladina je ponovno oživela, kajti tov. Lukman je star, izkušen pevovodja in že z nekaj vajami dosegel lepe uspehe. Na žalost pa je tov. Lukman močno obremenjen s korepeticijo moškega zbora, zaradi česar je vodstvo pevske sekcije zaprosilo tov. Kmečlova, da je pripravila zbor za skupen nastop mešanih zborov v Soštanju in Velenju ob priliki Saleškega festivala.

Odslej bo v okviru Svobode deloval tudi mladi šolski tamburaški zbor, ki ga vodi tov. Planko Leopold. Tamburaši imajo trenutno okrog dvajset članov. Ker pa je instrumentov na razpolago dovolj, je mogoče povečati število ansambla na najmanj trideset.

Dramska sekcija

Amatersko dramsko delo, kot ena izmed oblik prosvetljanja širokih ljudskih množic, je pri nas v Velenju odigralo precejšnjo vlogo. To nam dokazuje naša gledališka publika, ki številčno stalno narašča in vedno bolj kritično ocenjuje delo naše dramske skupine. V pretekli sezoni je sekcija uprizorila le štiri odrska dela in to: »Mladost pred sodiščem«, v režiji tov. Laz-

Na letošnjem običnem zboru je naša Svoboda položila obračun za četrto leto svojega dela. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je bilo delo velenjske Svobode v preteklem poslovnem letu zelo uspešno in da je Upravni odbor pod predsedstvom tov. Zdenka Furlana storil še več za razvoj delavske kulture in prosveto kot prejšnje leto, ki je prav tako bilo bogato na uspehih. Upravni odbor je nadvse uspešno nadaljeval delo prejšnjih odborov, ki so postavili solidno osnovo delavski prosveti v Velenju in zagotovili njen nenehni napredek. V zvezi s tem bi bilo pohvalno omeniti delo prvega odbora naše Svobode, ki mu je predsedoval neumorni nosilec kulturnega dela in napredka v našem kraju, tovariš Nestl Zgank. Po smernicah, ki jih je zahteval ta odbor in v duhu sklepov zadnjega kongresa Svobod na Jesenicah, se je upravni odbor trudil, da bi iztrgal slehernega člana naše skupnosti iz objema zaostalosti in mu čimbolj približal kulturo in miselnost novega časa. Člani upravnega odbora so si postavili za cilj, prodrati z delavsko prosveto v najbolj skrite kotičke našega kraja, ki ga je popolnoma zajel val izgradnje in socialistične preobrazbe v rudarsko-industrijskega velikan, kjer že sedaj živi nad 3000 zaposlenih in ki dobiva z vsakim dnem vse bolj izrazito proletarsko obelježje.

Svobodi je uspelo vključiti v svoje vrste nad 350 aktivnih članov, poleg tega pa je pritegnila v svoje učilnice, čitalnico in razne krožke na stotine ljudi, ki so se šolali in izobraževali za svoje poklice in bodočnost ter se istočasno vzgajali v socialističnem duhu. S tem je bilo opravljeno veliko delo, še večje naloge pa čakajo društvo v prihodnjih letih.

Na skupščini je bilo ugotovljeno tudi razveseljivo dejstvo, da je v preteklem poslovnem letu uspelo povezati oboje saleških kulturnih središč — Soštanj in Velenje — v eno kulturno celoto Saleške doline. Z rednimi medsebojnimi gostovanji in skupnimi nastopi je bil podan lep primer bratskega sodelovanja, ki je doseglo svoj višek na letošnjem Saleškem festivalu.

Zeleti bi bilo, da bi novi upravni odbor te stike še poglobljal in razširjal, kar bo v neprecenljivo korist kulturi in napredku v naši dolini.

Kakor večina naših društev, se je tudi naša Svoboda morala boriti z velikimi finančnimi težavami, kajti za vzdrževanje in uspešno delo številnih sekcij so bila potrebna precejšnja denarna sredstva. Iz največjih težav so pomagali društvu člani rudniškega in elektrarniškega kolektiva, ki so vsi podporni člani Svobode, upravni odbor rudnika pa je dovolil Svobodi zbiranje starega železa, kar je prineslo veliko dohodkov, da so mogle biti zadovoljene najnujnejše potrebe.

Da bi se društveno delo čimbolj poglobilo ter pridobilo na vsestranosti in pestrosti, je upravni odbor lanske leto ločil dejavnost po sekcijah, ki so delovale samostojno v okviru društva, vendar pa na podlagi sklepov in napotkov upravnega odbora. Vsaka sekcija ima svoj tričlanski odbor, ki ga izvolijo člani sekcije med seboj. Vodje posameznih sekcij so avtomatično člani društvenega upravnega odbora. Ta način je zelo demokratičen in je doslej obrodil mnogo uspehov, zato naj bi ostal tudi v bodoče.

nika, opereto »Pri treh mladenkah«, v režiji tov. Mavca, otroško igro »Princeska in pastirček« v režiji tov. Tratnika ter »Celjske grofe« v režiji tov. Furlana. Program v primerjavi s sezono 1954-55 ni bil bogat, za kar je več objektivnih vzrokov. Število odigranih iger samo nikakor ne more biti merilo za delo, kajti dramsko delo je treba ocenjevati tudi po kvaliteti, ki jo je društvo poizkušalo doseči z ozirom na možnosti, ki so jih imeli posamezni režiserji predvsem glede igralcev in tudi ostalih tehničnih pogojev.

Razveseljivo je, da je dramska sekcija razmeroma najštevilnejša, saj zajema nad 80 aktivnih članov. Glede izbire obstajajo zelo ugodni pogoji. Občasno nastopajo težave le zaradi premajhnega razumevanja posameznih igralcev. Zelo resno in zrela delo ter dosedanje uspehi sekcije dokazujejo, da njeno podajanje, ni več formalistično in brez vsebinsko, ki naj služi le zabavi in razvedrilu, temveč ima najbolj resen namen vzgajati in prevzgajati slehernega nas, gledalca in igralca.

Če pregledamo konkretno delo, število predstav in obiskovalcev, bomo spoznali, da je napravljenega mnogo, saj nam kaže slika predvajanih del naslednji obisk:

1. »Princeska in pastirček« je doživela 5 predstav, ki jih je gledalo 1750 ljudi. Od teh sta bili dve predstavi uprizorjeni za otroke brezplačno.

2. »Pri treh mladenkah« je bila podana šestkrat in si jo je ogledalo 2708 ljudi.

3. »Mladost pred sodiščem« je doživela štiri predstave z 850 gledalci.

4. »Celjski grofje« so bili podani šestkrat, gledalo jih je pa 1970 ljudi.

Iz pretekle sezone smo v prenovljeni obliki podali »Matička« na domačem odru še petkrat. Ogledalo si ga je 1450 ljudi. Skupno je bilo podanih 5 odskih del, ki so bila igrana 26-krat in si jih je ogledalo 8727 ljudi, to je povprečno 336 na predstav. V primerjavi z lanskim letom je število gledalcev poraslo za 90 oseb na predstav. Zaradi dramske povezave med obema kulturnima centroma Saleške doline, je dramska sekcija naše Svobode z vsakim navedenim del gostovala tudi v Soštanju, z »Matičkom« pa še v Bočni in v Laškem. Enako pa so bile pri nas tople sprejete igre, ki so jih podajali tovariši iz Soštanjja in Zalca, kakor tudi Veseli teater iz Ljubljane in Maribora. Zaradi velikega zanimanja naših ljudi za celjsko gledališče, se je upravni odbor Svobode povezal z upravo Celjskega gledališča in končno uspel, da bo to gledališče z vsakim komadom nastopalo tudi v Velenju. Delo dramske sekcije ne sme biti omejeno, zato se bo v bodoči sezoni še stopnjevalo v pogledu kvantitete, zlasti pa kvalitete odskih del, predvsem z ozirom na bodočnost našega kraja, ki se izredno hitro razvija v enega največjih industrijskih centrov naše ožje domovine.

Svoboda pa je tista, ki ji je dolžnost uveljaviti temelje dramskega ustvarjanja ter nadaljevati z začetnim delom še bolj pospešeno, načrtno in smotno.

S tem ciljem je bil sprejet tudi program dela za bodočo sezono. Kot prva je na sporedu drama »Ko bi padli oživel« v režiji tov. Laznika, tov. Furlan pripravlja »Othela«, tov. Mavec »Spletke in ljubezen«, tov. Dermol se ukvarja s komedijo »Če kličeh hudiča«, tovariš Verdel pripravlja prav tako komedijo »Za stanovanje gre«, »Ujeza« bo režirala tov. Vebetova, tov. Jeriha namerava z mladino podati komedijo »Cvrček za pečko«, tov. Tratnik pa pripravlja za Novoletno jelko igro »Pastirček Peter«.

Prvi predsednik velenjske Svobode, tov. Nestl Zgank

Izvedba tega programa bo z ozirom na težino izbranih del zahtevala mnogo napora in požrtvovalnosti vseh odskih delavcev. To bodo pa zmogli le, če se bo sleherni zavedal svojega poslanstva in odgovornosti. Odbor dramske sekcije namerava tudi organizirati razna predavanja in tečaje iz umetnostne zgodovine, dramske umetnosti, pravorečja, maskiranja, inscenacije, kostumiranja in podobnega.

Vsekakor je treba omeniti tudi visoko priznanje Zveze Svobod in Prosvetnih društev iz Ljubljane — naši dramski sekciji, ki je bila edina izmed vseh amaterskih društev v Jugoslaviji določena, da zastopa amatersko dramsko umetnost naše države na festivalu v Scherrsbuergu v Zahodni Nemčiji. Pomemben politični uspeh je dosegla naša igralska skupina, ko se je tako daleč od rodne grude, na danksi meji, med mnogimi drugimi zastavami ponosno vila tudi naša trobojnica s peterokrako zvezdo, kjer so ljudje preko naše igralske skupine spoznavali življenje in delo naše mlade socialistične domovine.

Kar se tiče dramskega uspeha naše ga gostovanja, je najbolj zgovorna ocena švedskega dramatika prof. Greeda, ki je priznal, da je naša igralska sku-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Veliki voditelj Oktobrske revolucije I. V. Lenin govori delavcem Putilovih tovarn

mu zainteresirani kapitalistični krogi Zahoda. V pripravah za odločilni udarec pa ga je krepko podprl Stalin in s tem zagrešil največje izdajstvo idej Oktobra in mednarodnega delavskega razreda. Fašistična pošast je izkravavala v vojni, ki jo je pričela, da bi zavladala človeštvu. Po končani drugi svetovni vojni je cela vrsta držav izbrala pot socializma. Nacionalne, kulturne, gospodarske in mentalitetne specifičnosti so nujno morale sporočiti vprisanje njihovih medsebojnih odnosov ter posebnih oblik in načinov izgradnje socializma in vsaki od njih.

Osnovni napotek Marxa in Lenina ter ideje Oktobra o najširši udeležbi ljudskih množic v upravljanju države, delavskem samoupravljanju ter živo in osebno zanimanje državljanov vseh socialističnih držav za vsestranski in uspešen razvoj socialistične skupnosti so bile in bodo ostale osnova v graditvi socializma.

Zal pa so ideje Oktobra in vse neštete žrtve, ki so jih posvetile, bile po Leninovi smrti grobo deformirane in zlorabljane ravno v Sovjetski zvezi, prvi zemlji socializma. Ne mislim raznih težav in značilnih razvojnih pojavov, ki so končno razumljivi, skorajda bi dejal nujni, in ki jih je Lenin predvideval in nanje opozarjal, temveč na strašne zmote in zlorabe, ki jih je izvršil samozvani izvrševalec Leninove oporoke Stalin in ki jih pozna ves svet, posebno socialistične zemlje — najbolj pa menda prav mi Jugoslavlani. Stalin je razvoj socializma zavrl v prvi fazi diktature proletariata, ki jo je posem skoncetriral v svojih rokah, prilagodil svojim ambicijam ter

ustvaril samodržno oblast v tako organizirani obliki in na taki stopnji, kot je svet pred njim ni poznal.

Odvč bi bilo govoriti o ogromni škodi, ki je bila s tem prizadejana vsemu delavskemu razredu in stvari socialističnega sploh. Popolnoma razumljivo je, da so znani stalinski odnosi v veliki meri — če ne popolnoma — vplivali na notranje družbene in medsebojne odnose med socialističnimi državami. Posebno boleče se je to odrazilo v državah, ki niso prečistile pojmov in nakazale določenih, specifičnih razvojnih smernic že za časa vojne, v revoluciji, kot je to storila Jugoslavija. Naša razvojna pot je bila bistveno različna od tiste, ki jo je vsem socialističnim državam predpisal in v glavnem tudi uveljavil Stalin, zato resolucija kominforma, s katero pa je iniciator dosegel ravno nasprotni učinek kot ga je želel, namreč, z vsemi razpoložljivimi silami smo pospešili svojo pot v socializem, ne da bi komurkoli dovolili aktivno vmešavanje v naš program. Ze prej sem omenil neomejen in skrajno negativen Stalinov vpliv na večino socialističnih držav, ki so sprejele socializem v Stalinovi konceptiji iz rok Rdeče armade osvoboditeljice, n. pr. Češkoslovaška in deloma Poljska, ali pa celo zavojevalke, ki je pregnala Hitlerjeve čete, zrušila fišistični režim in pripeljala v svojih tankih »narodne voditelje« Červenčkovega ali Rakosyjevoga kova. Jasno je, da to ni moglo ostati brez posledic, ki so z izbruhom čakale le na primerno priložnost.

Prvo špranjo je odprla Stalinova smrt, zamenjava vodstva in dvajseti (Nadaljevanje na 2. strani)

Pred sestavo družbenih planov

Letos je bil nedvomno eden izmed činiteljev, ki se je odrazil negativno na razvoj našega gospodarstva, zakasnela objava družbenih planov — od zveznega do občinskega. Nekateri občine so plane sprejele šele v juniju. Vzrok temu so bile letošnje pomembne spremembe glede delitve dohodka gospodarskih organizacij, kar je zahtevalo obsežne analize in s tem več časa za končno sestavo planov. To pa je povzročilo določeno negotovost pri gospodarskih organizacijah glede njihove obveznosti do družbe, prav tako pa si politično teritorialne enote tudi niso bile na jasnem glede sredstev, s katerimi bodo razpolagale. Vse to pa je posebno v prvih mesecih letošnjega leta v določeni meri vplivalo na splošno gospodarsko aktivnost in na vzdržljivost v poslovanju gospodarskih organizacij. Ze iz teh razlogov se je pokazala kot neogibna potreba, da se družbeni plani za l. 1957, kakor tudi za v bodoče, sprejemajo in objavijo že pred začetkom novega planskega leta.

S planom v letu 1957 se ne predvideva uvedba nobenih bistvenih sprememb glede gospodarskih instrumentov, so pa zato dane možnosti, da bodo to pot plani sprejeti še pred koncem letošnjega leta. S tem namenom so bile že izvršene in se še vrše intenzivne priprave za

sestavo družbenih planov. V zavodih za planiranje so bili že vsklajeni osnovni odnosi, ki se tičejo proizvodnje, kakor tudi glede razdelitve družbenega proizvoda, tako, da so že zbrani temeljni podatki za sestavo planov.

Temeljna linija, ki se lahko razvodi iz tega je, da pomeni nadaljevanje konca l. 1955 nakazane nove ekonomske politike, to je stabilizacija in postopno zboljševanje življenjske ravni v skladu s splošnim razvojem proizvodnih sil in delovne storilnosti. Kakor je razbrati iz dnevnega časopisa, kažejo že prvi podatki znatno povečanje industrijske proizvodnje, in sicer za ca. 15% napram letu 1956, medtem ko je plan za to leto predvideval 10% povečanje v vsedržavnem merilu. Tak porast industrijske proizvodnje bo v veliki meri posledica novih zmogljivosti, ki bodo v prihodnjem letu začele obratovati. Razen tega se računa tudi s povečanjem proizvodnje na podlagi rekonstrukcij v obstoječih podjetjih, katere so bile izvršene v letošnjem letu.

Porastu industrijske proizvodnje tudi na drugih področjih gospodarstva, ustreza porast gospodarske aktivnosti v skladu s tem se računa tudi s pomembno razširitvijo zunanje trgovine, zlasti s povečanim izvozom industrijskih proizvodov na podlagi povečane proizvodnje. Na povečani izvoz se bodo

morala zlasti preusmeriti tista podjetja, katerih proizvodnja ne najde več zadostnih povpraševanj na domačem trgu. Nepravilno in v nasprotju z našo ekonomsko politiko bi bilo namreč zmanjševati v takih primerih proizvodnjo, ker bi pomenilo to korak nazaj in odstopanje od postavljenih ciljev.

Le na podlagi take usmeritve bodo podjetja prispevala svoj delež k razvoju gospodarstva v skladu z našo ekonomsko politiko. Tudi v občinah in okrajih se pripravljajo na sestavo planov. Seveda pa bodo morali že ob sami obdelavi materiala za plan sodelovati pri tem tudi posamezni sveti okrajnih in občinskih ljudskih odborov, tako da bodo s problematiko čim bolj na tekočem ter bodo tako mogli oceniti dejanske možnosti razvoja gospodarstva na njihovem območju. Na tej podlagi bodo lahko s planom predvideli tako usmerjanje gospodarstva, ki bo v danih pogojih doseglo največji učinek tako z njihovega lokalnega stališča, kot tudi s stališča splošnih koristi.

Gospodarske organizacije so že v mesecu septembru predložile okrajnim in občinskim odborom svoje prve predloge proizvodnje za naslednje leto. Pri tem pa se je v mnogih primerih pokazalo, da predlagajo nekatera podjetja nižjo proizvodnjo, kot so jo dosegla leta 1955 ali leta 1956. Takih predlogov naravno ne bi bilo mogoče sprejeti. Le prepoznajo se še dogaja, da sestavljajo prve predloge planov podjetij posamezni niti ne vodilni uslužbenici, ki temu delu ne posvečajo zadostne pozornosti niti ne vidijo povezave razvoja njihovega podjetja z razvojem našega celotnega gospodarstva. Šele po naknadnih pripravah pri ljudskih odborih razpravljajo o planu organi delavskega samoupravljanja ter se končno postavljajo v takem obsegu, kot to terjajo naši splošni interesi. Takšno stališče nekaterih podjetij, v znatni meri prispeva k zakasnevanju sprejetja družbenih planov ali pa tudi k njihovi slabši izdelavi, predvsem v merilu okrajnih in občin. V naši planski praksi smo že tako daleč, da se lahko pri sestavljanju planov vsklajajo interesi podjetja in ljudskih odborov glede splošnih koristi. Če bomo te napake odpravili pravočasno, lahko trdimo, da bodo okrajni in občinski plani sprejeti v krajšem času in da bo njihova kakovost znatno boljša. S tem pa bodo podjetja prispevala tudi svoj delež k pravočasnemu sprejetju plana. Dani so torej vsi pogoji, da bodo plani za l. 1957 sprejeti že do konca letošnjega leta, potrebno pa je, da pri sestavljanju sodelujejo vsi ter tako prispevajo k rešitvi problema, ki se že nekaj let ponavlja v več ali manj ostri obliki.

Nekaj o suspensih, pogojih in posledicah

Naše delovno pravo pozna v vrsti sredstev, ki se jih poslužujemo v boju zoper kriminal, tudi instrument, ki ga poznamo pod pojmom: suspenz ali odstranitev iz službe. Tega sredstva se poslužujejo čisto tudi gospodarske organizacije, zaradi česar menim, da je prav, da si ogledamo ta instrument zlasti pa posledice, ki nastanejo za suspendiranega delavca in uslužbenca.

Suspenz sam po sebi nikdar ne more imeti značaja sankcije. To je njegova osnovna značilnost. Poleg nje pa še ta, da je suspenz začasen ukrep in zavisi izdaja tega ukrepa od obstoja okoliščin, ki jih moramo ugotovljati, ko rešujemo vprašanje, ali se naj uporabijo zoper delavca ali uslužbenca kazenske ali disciplinske sankcije. Osnovno je to, da je izdaja odločbe o suspensu na mestu takrat, če ugotovimo, da je delavec ali uslužbenec ravnanje nevarno za družbo ali škodljivo za delovno ednico, v kateri dela. To pomeni, da mora vsaka odločba o suspensu zasledovati prvenstveno to, da se takšen delavec ali uslužbenec čimprej izloči iz podjetja in s tem prepreči možnost nadaljnje škode. Brezpogojno takojšnja izvršitev pa je podana takrat, če je kvalifikacija dejanja takšna, da že iz tega razloga ne more ostati na svojem delovnem mestu (na primer: vlom v blagajno, skladišče itd.).

V obdobju administrativnega socializma ni bilo zakonitih predpisov glede suspenza delavcem. Temeljni zakon o upravljanju gospodarskih podjetij je prinesel vrsto sprememb v položaju uslužbencev v gospodarskih podjetjih. Obdobje samoupravljanja je prineslo tudi novi plačilni sistem, v katerem je plača delavca ali uslužbenca zgubila značaj »mezd« in se sorenemla v udeležbo posameznega člana kolektiva pri skupno ustvarjenem dohodu ter je bilo finančno poslovanje v podjetjih postavljeno na načelo rentabilnosti. To pomeni, da so bile sorenemljene osnove, ki so terjale nove predpise, na področju delovnega prava in gospodarskih predpisov slohov. Ti novi predpisi ureljajo tudi instrument suspenza. Po teh predpisih moramo ločiti obvezni in fakultativni suspenz.

Obvezni suspenz izrečemo takrat, če je odrejen pripor ali preiskovalni zapor zaradi kaznivskega dejanja, za katero je predpisana kazen strogega zopora ali kakšna hujša kazen, ali če je uveden kazensko postopanje zaradi takšnega dejanja. Suspendirani delavec ali uslužbenec nima pravice do prejemka ali zasluzka, obdrži le pravico do otroških dodatkov, če jih prejema po veljavnih predpisih. Prejema jih do ukinitev pripora odnosno prvomočne sodbe. Tudi

nima pravice do odškodnine za izgubljeni zaslužek, odnosno plačo.

Enak učinek ima tudi disciplinski odpuš t podjetja.

Fakultativni suspenz lahko izrečemo, če je uveden zoper delavca ali uslužbenca kazenski postopek zaradi kaznivskega dejanja, za katero je predpisana kazen nad 6 mesecev zopora ali tudi manjša kazen odnosno disciplinski postopek in je njegov službeni prekršek takšen, da bi bilo za podjetje škodljivo, če bi ostal še nadalje pri delu.

Odločbo o obveznem suspensu je dolžan izdati neposredni starešina t. j. direktor podjetja, za vodilne uslužbence upravni odbor podjetja čim prejme obvestilo državnega organa o priporu ozioroma o vložitvi odločbe, za direktorja samega pa državni organ, ki je pristojen za njegovo nastavitve. Zoper odločbo o obveznem suspensu delavec ali uslužbenec nima pravice pritožbe, ker je izdano po sili zakona. Nasprotno pa ima pritožbeno pravico, če gre za fakultativni suspenz, in sicer na neposrednega starešino, to se pravi, na upravni odbor, delavski svet oz. državnemu organu nadrejeni organ.

Suspenz, ali odstranitev z dela, sam po sebi ne vpliva na službeno ali delovno razmerje. To pomeni, da suspenz ni prekinitev delovnega razmerja marveč zgolj odstranitev z dela ali položaja, medtem ko delovno razmerje traja še dalje. To je važna ugotovitev, ker ravno ta ugotovitev ustvarja posebne posledice glede prejemkov suspendiranega delavca ali uslužbenca.

Redni prejemki se znižajo suspendiranemu delavcu ali uslužbencu s prvim dnevom naslednjega meseca po izdaji odločbe o suspensu na eno tretjino. V tej višini mu pripadajo do dne, ko je suspenz ukinjen odnosno do dne, ko je njegovo službeno razmerje prenehalo na druga zakonit način, na primer: z odpovedjo ali disciplinskim odpuštom. Vedeti namreč moramo, da je mogoče tudi med trajanjem suspenza odpovedati delovno ali službeno razmerje, upoštevati moramo pri tem seveda predpise uredbe o postopku pri odpovedi delavnega razmerja med delavcem in uslužbencem gospodarskih organizacij. Prav tako je dopustno, da med trajanjem suspenza izrečemo z disciplinsko odločbo kazen odpušta. V obeh primerih prenehajo teči tako znižani prejemki z dnem, ko je potekel redni odpovedni rok odnosno z dnem pravomočnosti disciplinske sodbe.

Toda suspenz ne ustvarja posebnosti le glede rednih prejemkov, temveč se v tej zvezi pojavlja vprašanje, **kako je s prejemki**, ki grejo uslužbencem ali delavcem iz **dobčka**. Pri tem je treba ločiti in rešiti vprašanje, kaj mu iz tega naslova pripada za čas suspenza in za čas pred suspensom.

Uredba o prejemkih delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij, kadar niso na delu izrecno določa, da imajo suspendirani delavci in uslužbenici le pravico do tretjine rednih prejemkov po priznani tarifni postavki in do celotnega otroškega dodatka. Ne omenja nikjer plače iz dobčka. To je tudi logično, ker suspendirani delavec ali uslužbenec ta čas, ko traja suspenz, prav nič ne dela in ne ustvarja nobenega dobčka.

Drugeče pa je za čas pred suspensom. Obrazložili smo, da suspenz sam po sebi ne vpliva na službeno ali delovno razmerje. To pomeni da odločba o suspensu ne more uničiti njegovih pravic nad onim obsegom, ki se ga zakoniti predpisi ne dotikajo. Pravica plač iz dobčka gre delavcem ali uslužbencem, če in v kolikor izpolnjujejo pogoje iz čl. 62 uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij. Čas, ko je delavec ali uslužbenec suspendiran, se šteje kot neprekinjeno delovno razmerje. Ta čas moramo torej šteti v njegov delovni čas, to se pravi, ga kot takega upoštevati ko presojamo, če so podani pogoji, ki jih zahteva člen 62 cit. uredbe. Ne upoštevata se seveda doba suspenza v višini izplačila deleža. Vzemimo praktičen primer: uslužbenec ali delavec nastopi službo v rudniku s 1. jan. 1955. Sredi marca je ta delavec ali uslužbenec suspendiran, tako da prejme od 1. aprila dalje tretjino rednih prejemkov. Med trajanjem suspenza mu rudnik odpove in sicer s 1. junijem za 30. junij, ker ima enomesečni odpovedni rok. Odpoved postane pravnomočna, tako da preneha službeno razmerje za 30. junijem 1955. Ta delavec ali uslužbenec ima po drugem odstavku toč. 2 čl. 62 navedene uredbe pravico do deleža pri končni delitvi dobčka. Zakaj? Zato, ker je dosegel 6-mesečni staž in je službeno razmerje prenehalo z odpovedjo rudnika. Toda delež sam bo izplačan le za čas od 1. januarja do 15. marca 1955, to se pravi, za tisti čas, ko je z delom ustvarjal dohodek, ne pa tudi za čas od 15. marca do 30. junija 1955, ko je trajal suspenz odnosno tekkel odpovedni rok in — ni delal.

Potrebno je še omeniti, da suspendiranec obdrži zase in za svoje pravice iz socialnega zavarovanja (n. pr. pravico do brezplačnega zdravljenja).

Za vajenska razmerja veljajo posebna načela, ki jih navaja Uredba o učencih v gospodarstvu. Zato je suspenz za vajence pojmovno izključen.

K. V.

Potreben je stalen nadzor nad izvajanjem sanitarnih predpisov

Higiena življskih obratov še ni zadovoljiva. Že poldrugi mesec je v naši republiki, pa tudi občini, velika akcija za izboljšanje sanitarnih in higienskih pogojev v živilsko-predelovalnih obratih, gostiščih in trgovinah z živilo. Akcija je v polnem teku v naši republiki in tudi v okraju. Prvi podatki kažejo, da je ta akcija samo intenzivnejše nadaljevanje že prej začeti naporov, ki naj bi omogočili preskrbovanje naših potrošnikov z dobrimi in nepokvarjenimi živilo. Sanitarne in tržne inšpekcije so na primer vsako leto pregledale pred turistično sezono vse večje turistične objekte, stalen je tudi pregled prostorov, kjer proizvajajo in prodajajo živila in prav tako nadzor nad kakovostjo živil. Uspehi so bili doseženi, vendar pa niso povsem zadovoljivi, ker je bilo preveč popustljivosti.

V dosedanjih naporih za izboljšanje sanitarno-tehničnih pogojev je bilo premalo povezanosti med posameznimi inšpekcijami, kakor tudi med ustreznimi družbenimi organizacijami. Sedanja akcija je to povezanost ustvarila z imenovanjem posebne zvezne, republiške in okrajnih komisij, ponekod pa tudi občinskih komisij.

Kje pa so največje pomanjkljivosti? Septembra in pa oktobra je bilo pregledanih v Sloveniji več kot 2000 živilsko-predelovalnih obratov, gostišč in trgovin z živilo. Od pregledanih obratov je bilo preko 100 začasno, 40 pa za stalno zaprtih. Največ pomanjkljivosti so našle komisije v klavnicah, mesnicah in

pekarnah ter mnogih gostiščih in združnih trgovskih podjetjih. Neustrezni poslovni prostori, pomanjkljiva skladišča, neurejene sanitarne naprave so pomanjkljivosti objektivne narave in zahtevajo nove investicije. Vzroki v pomanjkljivosti sanitarno-higienskih pogojev pa so največkrat subjektivni, kot nesposobnost, neodgovornost za spoštovanje najosnovnejših sanitarnih pogojev, pokvarjeno in nekuratno blago itd.

V takih primerih morajo komisije ravnati z vso strogostjo, posebno pri obratih, katerih prenehanje ne bi oviralo rednega preskrbovanja prebivalstva v naprotnem primeru pa določiti rok, v katerem se morajo odstraniti pomanjkljivosti. Komisije torej čaka veliko delo, saj bodo morale širom Slovenije pregledati nešteto obratov in odstranjevati sproti pomanjkljivosti za izboljšanje sanitarno-higienskih pogojev v teh obratih. Tudi v naši občini bomo morali obrate teh panog temeljito pregledati in odstraniti pomanjkljivosti, ki obstojajo.

Proizvodnja in prodaja lignita v zimski sezoni

Sedaj, ob začetku zimske sezone, čitamo v dnevniki pogosto o vprašanju preskrbe s kurjavo, posebno v mestih. Jeseni smo tudi mi seznanili čitatelje o položaju na tržišču, kakor tudi o možnostih in predlogih rudnika. Z nekatere ukrepi merodajnih forumov se je položaj omilil, vendar pa s tem problematika še ni bila dokončno rešena.

Skladno s predlogom rudnika sta predstavnik Direkcije za surovine iz Beograda proučila v Velenju načrt za razdelitev predvidene tonaže proizvodnje za zadnje tromesečje 1956 med stalne odjemalce. Osvojila sta predlog korekture osnovnega plana proizvodnje, kar je bilo nujno zaradi manjšega števila zaposlenih. Dalje sta izvršila dve spremembi glede višine predvidenih pogodbениh zaključkov, tako da si je Matrež zagotovil svojo operativno rezervno pri rudniku, t. j. prosto tonažo, s katero razpolaga za podjetja, kjer nastane kritično stanje v pogledu zaloga. V teku meseca oktobra so na predlog omenjene direkcije proučevali v zveznem sekretariatu za blagovni promet možnost kritja znatnih primanjkljajev premoga za široko potrošnjo. Nato smo v dnevnem časopisju zasledili vest, da je v ta namen železnica odstopila od svojih pogodbenih količin 90.000 ton lignita (zaradi ugodnega stanja zaloga rjavega premoga pri ŽTP).

Ta skupna tonaža se je potem porazdelila na posamezne republike, in sicer: NR Srbija 33.000 ton, NR Hrvatska 22.000 ton, LR Slovenija 10.000 ton (od tega trgovska mreža 8000, ostali pa 2000 ton) ter NR Makedonija 25.000 ton. Te kontingente je Direkcija za surovine stavila na razpolago republiškimi trgovskim zbormicam za razdelitev med posamezna trgovska podjetja. V LR Sloveniji so izvršili to razdelitev na glavne potrošniške centre, kakor tudi nekatera druga mesta, kjer je situacija kritična, in sicer: Ljubljana dobi 3800 ton, Maribor 2200 ton, Celje 1000 in ostali (Jesenice, Kranj, Novo mesto, Slov. Bistrica, Ptuj in Mežica) 1000 ton.

Znano je dejstvo, da se s predispozicijami lahko le začasno menja situacija, stvarno pa se lahko izpremeni le-ta samo s povečanjem proizvodnje. V cilju proučitve možnosti se je izvršila analiza plana produkcije in njegovo izpolnjevanje na letni konferenci osnovne organizacije ZK rudnika, kakor tudi v samoupravnih organih podjetja. Na pod-

lagi tega je upravni odbor rudnika potrdil operativni plan proizvodnje za mesec november, ki je po tonaži enak osnovnemu planu s tem, da je predvideno obratovanje ob nedeljah 4. in 25. 11. ter na drugi dan praznikov, dne 30. novembra. To dodatno tonažo bomo dali prioritetenim veleodjemalcem v industriji (drobne vrste) in kocke široki potrošnji potom trgovske mreže. Ta sklep je potrdil na sestankih celoten kolektiv. Prve pošiljke okrog 5000 ton lignita vseh vrst smo že odpremili, kar so odjemalci z olajšanjem in zadovoljstvom sprejeli. Prepričani smo, da bo uspeša slična akcija tudi v mesecu decembru.

Medtem je Zvezni izvršni svet sprejel odlok o dajanju premij za proizvodnjo premoga ob dnevi tedenskega počitka in ob državnih praznikih. Že lani je bil uveljavljen tak odlok, vendar se letošnji razlikuje v tem, da je ugodnejši za rudarje. Glede višine premije je večji poudarek na proizvodnji lignita, katerega primanjkuje za široko potrošnjo, zato je premija višja od lanske ter znaša 700 d/n za tono. Od tega zneska gre 50 % za povečanje plačilnega fonda rudnika, ostalo pa v fond za samostojno razpolaganje s pristavkom, da se lahko uporabi izključno v namene, katere do-

ločijo samoupravni organi. Naj omenimo, da smo tokrat zasledili, in sicer prvič, dejstvo, kjer se naglašja, da je to izhod za silo, ki naj priporoče k omilitvi pomanjkanja kurjave. Dalje, da bi se moral s problemom deficitarnosti v premogu pečati poseben organ, ker sicer so rešitve kot je ta, le začasne značaja. Končno tak način reševanja problematike ni posebno ugoden, niti za proizvodnjo samo (ker ga ne smemo gledati edine iz stalne potrebe), niti za delavca, ker ne sme postati pravilo, da bomo vsako leto reševali ta gospodarski problem z nedeljskim delom rudarjev. Zaradi negativnih strani tega odloka je dala Zveza s'ndikatov, kot smo izvedeli, Izvršnemu svetu izpreminjalni predlog za ta odlok, ki bi bil še stimulativnejši za rudarje.

Zvišanje proizvodnje na našem rudniku v zadnjem mesecu se je že pozitivno odrazilo, predvsem pri trgovski mreži. Odjemalci — trgovska podjetja — so ponovno dobila občutek sigurnosti glede naših dobav in zato je olajšano tudi njihovo stališče napram potrošnikom. Tako so velenjski rudarji s povečanjem proizvodnje olajšali stanje na tržišču s kurivom v zimskem času.

V. D.

Zločin, ki v našem kraju nima primere

V nedeljo, 11. novembra, je skupina sezonskih gradbenih delavcev začela v Kolodvorski restavraciji na najnesramnejši način izživati člana našega kolektiva, gospodarja čela, tov. Strmole Jožeta. Zanj se je potegnil navzoči sin Strmole Jože mlajši, zaposlen v rudniški mehanični delavnici. S tem je izzval jezo in maščevalne ambicije proslulih izizvačev in pretepačev Pintarič Mija in Dominik Josipa, ki sta mlajšemu Strmoletu takoj zagrozila ..., » da će sa njim več obračunati«.

Kmalu po tem dogodku so se Strmoletovi podali nič hudega sluteč domov — spredaj sin Jože z zaročenko, kakih 30 metrov za njima pa oba roditelja.

Ko je Jože z zaročenko prišel do oglja

pri Samskem domu — t'k pred svojim stanovanjem — ga je nenadoma podrl na tla strašen udarec z nekim železnim predmetom. Kljub takojšnji zdravniški pomoči in prevozu v bolnico, je nesrečnež še isto noč preminul.

Zahrbtno, zločinsko dejanje je zagrešil na prigovarjanje svojega prijatelja Pintarič Mija, nekvalificiran, pri RLV zaposleni delavec Dominik Josip. Oba zločinca so organi LM aretirali in predali Okrožnemu sodišču v Celju.

Krvav zločin je do skrajnosti razburil vse velenjsko prebivalstvo, ki apelira na ljudsko sodščino, naj poživljenjema ubijalcema izreče najstrožjo po zakonu mogočo kazen.

Obletnica Oktobra

(Nadaljevanje s prve strani)

kongres Partije v Sovjetski zvezi, s katerim se je pričel razmeroma odločen proces likvidacije Stalinskega pseudosocializma, kar ni ostalo brez močnih odmevov tudi v vseh vzhodnoevropskih državah.

Bili smo priče nedavnih dogodkov v Poljski, ki je odločno in ponosno, popolnoma v smislu idej Lenina in Oktobrske revolucije pometla s preživelim in osornoženim ter pričela stopati po svoji poti v socializem.

Doživeli pa smo tudi Madžarsko, ki se je zaradi strahotnih napak svojega vodstva in nesamostojnega, nezrelega partijskega kadra ter neprečiščenih notranjih odnosov, okopala v svoji krvi. Vendar je v kljub vsem trenutnim težavam perspektiva socialističnega razvoja v svetu vse širša in pestřejša. Leninov nauk, da je osnovna pravica delavskega razreda neposredno upravljati s svojo socialistično domovino je bil pri nas uveljavljen z velikim uspehom in je postal hrbenica naše socialistične demokracije. V tem smo bili in bomo ostali vzor vsem državam, ki gradijo socializem.

Medsebojni odnosi socialističnih držav, ki so osnovani na idejah Oktobrske revolucije, ne pomenijo le uveljavljanje enega najbistvenejših marksistično-leninističnih načel v njih samih, temveč tvorijo najsolidnejšo osnovo za konstruktivno sodelovanje vseh držav brez ozira na njihovo notranjo ureditev. To je nedvomno velik doprinos mirnemu sožitju v svetu. Mir pa je eden največjih principov socializma, je njegov sestavni del, zato sta mir in socializem neločljiva.

Za mir, sožitje med narodi in srečno socialistično bodočnost so poklanjali svoje življenjsko delo in življenja nešteti znani in neznani borci delavskega razreda, za te ideale so dvignile žuljavne roke tudi zastave oktobra pred devetintridesetimi leti.

Obračun dela velenjske Svobode

(Nadaljevanje s 1. strani)

pina brez pomišljanja najboljše med vsemi amaterskimi družinami, kar jih je srečal na svoji razmeroma dolgi življenjski poti.

Izobraževalna sekcija

Ljudska univerza v Velenju se je v lanskem letu zaradi vse večjih nalog po smernicah III. kongresa Svobod v Jesenicah razširila v izobraževalno sekcijo, ki je razdeljena v štiri podsekcije: Ljudsko univerzo, šolo za odrasle, šolo za starše in jezikovne tečaje. Ljudska univerza je organizirala 12 predavanj, ki so zajemala predvsem vzgojo, zdravstvo in vprašanja razvoja naše družbe. Nekaj predavanj pa je bilo potopisnih. Najboljše je bilo obiskano predavanje o spolni vzgoji, najslabše pa o vzgoji otrok v družini. Povprečni obisk na predavanjih je bil 84 poslušalcev. Ljudje najraje poslušajo potopisna predavanja. Praksa je dokazala, da je težišče predavanj treba prenesti na zimске mesece.

Od petih razpisanih jezikovnih tečajev sta delala le dva: angleški in nemški. Prvi je zaradi premajhnega števila moral že marca prenehati, drugega, nemškega, pa je redno obiskovalo nad dvajset slušateljev.

Najuspešnejša poteza izobraževalne sekcije je bila organizacija splošnoizobraževalnega tečaja, namenjenega mladim rudarjem. Zanj se je prijavilo nad dvesto ljudi, redno pa ga je obiskovalo 80 slušateljev. Razveseljivo je, da so vsi, ki so premagali začetne težave v tečaju, zelo radi poslušali in študirali. Zelo pametna je bila odločitev delavskega sveta rudnika Velenje, ki je sprejel sklep o obveznem obiskovanju tečaja za vse tiste, ki želijo v strokovni tečaj za dosego višje kvalifikacije.

Izobraževalna sekcija bo pripravila seznam 12 kvalitetnih predavanj ter svoje delo razširila tudi na St. Ilj in Skale. Za starše je organizirana »šola za starše« s ciklusom izbranih predavanj iz vzgoje otrok. Prijavilo se je 60 staršev in je bilo prvo predavanje tudi primerno obiskano. Z delom je pričela tudi šola za odrasle. Zanj se je prijavilo nad 170 delavcev in uslužbencev. Večina prijavljenih je rudarjev, ostali pa so iz Elektrarne in Mehanične delavnice iz Velenja. Za jezikovne tečaje se je dosedaj prijavilo nad 30 mladincev in mladink, kar vzbuja upravičeno upanje, da se bo ta podsekcija dobro razvijala.

Ljudska univerza ima letos na sporedu večinoma potopisna predavanja. Njeno delo bo olajšano in se bo lahko razširilo tudi na velenjsko okolico, če bo mogoče dobiti kinoprojektor na ozek trak.

Folklorna sekcija

Folklorna sekcija deluje šele dobro leto in je pod vodstvom tov. Branke Mravljakove dosegla že lepe uspehe. V sekcijo je bilo prijavljenih 36 članov, s časom pa jih je ostalo 24, to je 12 parov. V preteklem letu je bilo obdelanih 13 plesov, in sicer 2 štajerska, 5 koroških, 2 prekmurska in 4 belokranjski. Sekcija redno vadi enkrat tedensko in se člani s polno disciplino in ljubeznijo do te vrste umetnosti udeležujejo vaj. Sekcija je nastopala v okviru Saleškega festivala, dvakrat v Velenju in po enkrat v Sošanju, Smartnem ob Paki in Nazarju, za invalide pa je v Laškem priredila brezplačen nastop. Vse plesje je spremljal vaški kvartet. Koeografska navodila je sekcija dobila v glasbeno-narodopisnem inštitutu v Ljubljani. Folklorna skupina namerava svoje delo v bodoče še poglobiti in obogatiti s plesi ostalih jugoslovanskih narodov.

Baletna skupina, ki jo vodi tov. Dominikova, se je šele pred kratkim vključila v Svobodo. Dejavnost njenih članov, ki so večinoma pionirji in mladinke, poznamo tudi že iz prejšnjih samostojnih nastopov in iz sodelovanja z dramsko sekcijo. Člani vadijo redno dvakrat tedensko v telovadnici v Smartnem, ki bo v bodoče zasledena izključno z osnovno šolo in bo treba za baletno skupino najti drugje primerno mesto. Za bodočo sezono ima ta skupina v programu »Pravljico o baletu«, »Dunajski valček«, »Pikapolonico« in »Ples palčkov«, obenem pa bo nastopala tudi z že naštetimi točkami. S tem programom bodo nastopali izven našega kraja v Dravogradu, Slovenjgradu in Mozirju. Z ureditvijo primernih prostorov, kakor tudi najpotrebnejših rekvizitov bo skupina lahko sprejela še več naših malčkov, ki kažejo veliko smisla za tovrstni ples.

Kino je še vedno v okviru Svobode, vendar kot podjetje s samostojnim finansiranjem. Od zadnjega običnega zboru do danes je kino predvajal 110 filmov, ki so bili predvajani 358-krat, ogledalo pa si jih je 70.924 ljudi, kar znaša 198 gledalcev na predstavo, kar je nekoliko manj kot lansko leto. Kar koli povsod so tudi pri nas najbolj zaželeni in najbolj obiskani kriminalni filmi in kavbojke, čeprav je bilo v letošnjem letu predvajanih precejšnje število umetniških in poučnih filmov.

Ze dalj časa se postavljajo pred nas problemi otroških filmov in otroških predstav. Otroških filmov skoraj ni, ali pa jih je zelo težko dobiti. Redne nedeljske dopolnanske matinee za šolske otroke so morale biti zaradi nedisci-

pline otrok ukinjene. V bodoče bomo predvajali za šolsko mladino mesečno po 1 film v posebnih predstavah. O obisku ostalih filmov, primernih za šolsko mladino, pa bo odločalo učiteljsstvo.

Sahovski krožek ima z vsakim dnem več pristašev in aktivnih igralcev zlasti med našo mladino. Kljub težavam vidimo, da ta plemenita igra prodira vedno globlje in zajema vedno širše plasti našega kolektiva. Hvalevredno je dejstvo, da se je splošnemu pozivu za poživitev kulturnega življenja odzvala tudi šahovska sekcija in se v okviru »Saleškega festivala« pomerila s tovariši iz Sošanja ter zmagala. Primerno bi bilo, da bi se tudi v šahovsko sekcijo začele vključevati ženske. Tudi šola je osnovala šahovski krožek, kar bo prav gotovo pripomoglo, da se ta lepa igra udomači pri čim širših ljudskih plasteh.

Knjižnica in čitalnica je že četrto leto v rokah požrtvovalnega knjižničarja tov. Ferjančiča in posluje 3-krat tedensko po dve uri. V knjižnico DPD Svobode je vpisanih 362 čitateljev, večinoma članov kolektiva Rudnika lignita Velenje. Med čitatelji je največ delavcev, in sicer 48%, dočim znaša odstotek intelektualcev 40. To so večinoma uslužbenci in prosvetni delavci in dijaki, oziroma študenti.

Trenutno razpolaga knjižnica z nad 3800 knjigami v več jezikih. Knjige so večinoma leposlovne, le približno 8% je znanstvenih in političnih, prav toliko pa mladinskih knjig. Čitalnica se uporablja za vse vrste tečajev in predavanj ter za vse seje, kar močno ovira uspešno delovanje.

V splošnem razmahu industrijske dejavnosti in razsežnosti, ki jih z vsakim dnem dobiva Saleška dolina, bo treba v najbližji bodočnosti tudi čitalnici in knjižnici odkazati primernejši prostor. Zanimiv je pregled, koliko sodeluje v Svobodi mladine.

Godba na pihala ima 21 mladincev, orkester pa 15 mladincev in mladink, od katerih jih je 6 tudi v godbi na pihala.

V tamburaškem zboru jih sodeluje 14, od teh eden tudi v godbi na pihala, skupno se torej udeležuje v glasbeni sekciji 40 mladincev in mladink, v dramski sekciji pa 18, ki so v šestih igrah odigrali 25 vlog.

V folklorni sekciji je aktivnih 21 mladincev in mladink, v pevskem zboru 22, v mladinskem mešanem pevskem zboru pa 31 mladincev in mladink. Pohvalno za naše mladince in mladinke je dejstvo, da se močno udeležujejo tudi v knjižnici in čitalnici in so redni obiskovalci predavanj, ki jih je priredila Ljudska univerza.

Iz grobe slike je razvidno, da se je naša mladina v veliki meri odzvala klicu Svobode in ji pomagala pri ureditvi postavljenih nalog.

Poročilo upravnega odbora se je razvila plodna diskusija, ki so se je udeležili tov. Furlan, Laznik, Zgank, Beuermann, Mavec, Tratnik, Šmajš, Hajsinger, Jeriha in Brunšek.

Iz diskusije povzemamo, da je kulturno življenje v Velenju z ustanovitvijo Svobode močno oživelo in da je društvo uspelo izoblikovati in osvojiti svojo organizacijsko obliko, ki se je v dosedanjem delu pokazala uspešno in nudi poročilo tudi za bodoči povciv. Nuino potrebno pa bo iskati ustrezne prijeme in delovne metode, ki naj bi čim bolj ustrezale naši socialistični stvarnosti in razvoju Velenja. Z naglim industrijskim razvojem našega kraja se pojavljajo vedno novi problemi, predvsem zaradi nenehnega dotoka novih mladih ljudi, ki prihajajo povečini z razmeroma zaostalih predelov našega podežela. Te ljudi je treba vključiti v vrste Svobode in jih povsem aktivirati v kulturnem dogajanju. To bo velik prispevek Svobode v borbi za zaostalostjo na podeželju, kjer je še močan vpliv klera, ki se trudi držati ljudi v temi in jih odvračati od teženj po znanju in napredku. Za dosego tega cilja bo treba poiskati novih, ustreznih prijemov, velike vztrajnosti, pa tudi taktičnosti. Posebno težavno bo kulturno in prosvetno delo ravno v Velenju, kjer se bo treba boriti za zaostalostjo, ki jo kot žalostno dediščino mračne preteklosti in prizadevanj prinašajo s seboj tovariši iz vasi, ki se vključujejo v industrijo, pa tudi tisti naši delavci, ki stanujejo na vasi, kjer so neoprestano izpostavljeni negativnim vplivom.

Začetni koraki v tej smeri so že storjeni, kar pričajo vidni uspehi, ki so bili doseženi, vendar bo treba delo še bolj poglobiti in razširiti.

V dosedanjem delu je bilo opaziti veliko skrb za pritegnitev in prevzgojo čim širšega kroga ljudi, ki se niso udeleževali še nikjer, torej nečlanov, premalo pozornosti pa se je posvečalo politično-ideološki vzgoji aktivnih članov. Ta vzgoja je pogoj za vsestransko uspešno delo. Pri tem bi morale pomagati tudi naše politične organizacije.

Svoboda naj bi postala tudi žarišče družabnega življenja našega delovnega človeka. Povezati se je treba z drugimi organizacijami, predvsem prosvetnega značaja ter prirejati skupne izlete in zabavne prireditve.

Diskutanti so živo analizirali tudi konferenco Svobod dne 7. oktobra v Ljubljani, posebno referat tov. Kavčiča, ki je bil strog kritik, nad katerega besedami se je treba resno zamisliti. Njegovega izvajanja nikakor ne gre posplo-

Dr. Fludernik Franc

Nekaj misli o preprečevanju nezdod

Vedno so predstavljale nezdode, ki nastajajo pri delu, ekonomski, socialni in medicinski problem. Posebno važnost dobi pa vprašanje tedaj, ko obravnavamo obratne nezdode kot družbeno vprašanje in ko ga obravnavamo, ne kot posamezni primer, temveč iz socialno-medicinskega gledišča, to je, kadar govorimo o nezdodah kot o pojavu masovne bolezni. V naši državi se dogodi pri delu vsako dvajseto uro ena smrtna nezdoda in vsakihi deset minut nezdoda, ki ima za posledico nesposobnost za delo. Vse obratne nezdode skupaj povzročajo državi letno 28.000.000.000 dinarjev škode. Če opazujemo nezdode s stališča epidemiologije, nam postane jasno, da niti posameznik, niti inšpekcija dela, niti vsi zdravstveni delavci skupaj, ne morejo preprečiti nastajanja nezdod, dokler jim ne pomaga pri tem delu celotna skupnost in vsak posameznik.

Kakor drugod po svetu, tako tudi pri nas — in posebej v našem podjetju — posvečamo temu vprašanju posebno pozornost. Ob vsakokratnem analiziranju zdravstvenega stanja kolektiva o katerem je bilo tudi v našem časopisu že precej napisanega, naletimo na to vprašanje. Poleg zdravstvenih delavcev se s tem ukvarja uprava podjetja, če razpravlja o storilnosti dela, o izpadu delovne sile in kadar govori o zaposlitvi invalidov. Tudi sindikalna podružnica posveča temu vprašanju precej pozornosti, vendar opažamo, da se število nezdod še vedno ni bistveno zmanjšalo.

Za razjasnitev pogledov na zaščito dela bi hotel navesti svoje mnenje ter nekaj splošnih dejstev in naziranj. Pri tem pa hote iznušam tista mnenja, ki so za naše prilike zaenkrat še neizpolnjiva želja.

Obratne nezdode so neopetrgana vrsta posameznih primerov, ki se ponavljajo v enaki obliki in kot posledica sličnih vzrokov iz leta v leto. **Opraviiti imamo z masovno boleznijo, katere povzročitelji ni niti bacil, niti strun, temveč pogoji za delo in človek sam.** Tok te bolezni pa je možno in nujno omejiti z vsemi sredstvi. Obratne nezdode so tista bolezen, ki predstavljajo za kolektiv večjo nevarnost kot vse ostale bolezni skupaj. Za posameznika predstavljajo poleg bolečin in nesposobnosti za opravljanje dela, še nevarnost, da mu lahko tudi za trajno onemogočijo udeleževanje in s tem zaslužke, za družbo pa predstavljajo socialni, zdravstveni in ekonomski problem.

Iz podatkov naše obratne ambulantne lahko povzamemo, da je vsako leto, od leta 1950 do danes, poškodovanih in s tem vsaj za krajšodno delno nesposobnih za delo povprečno 44,35 % celotnega kolektiva. Z drugimi besedami povedano, vsako leto je pri delu poškodovana polovica zaposlenih ljudi. Pri tem pa ni upoštevano dejstvo, da se večina nezdod dogaja pod zemljo in da je v jami zaposlenih nekaj več kot polovica celotnega kolektiva. Iz tega sledi, da moramo svojo pozornost obrniti predvsem na delo v jami, jih izboljšati in urediti ter tako zmanjšati nevarnosti. S takimi ukrepi bomo zmanjšali število nezdod, s tem zmanjšali število bolnih izostankov, v varnejših priklakah pa dosegali tudi boljšo produktivnost in s tem procvit podjetja.

ševati, vendar pa nam kritična analiza našega dela pokaže, da lahko del njegovega izvajanja nedvomno spravimo v sklad tudi z našim dosedanjim delovanjem, oziroma storjenimi napakami.

Pri upravnem odhodu naj bi se osnovala tudi tročlanska komisija, ki bo skrbela za čim širše vključevanje naših mladincev v posamezne sekcije Svobode. Ta komisija naj bi bila tudi povezovalni člen z mladinsko organizacijo, ki bi na tak način imela najboljši pregled nad dejavnostjo mladine.

Iz vse diskusije je bilo povzeti osnovno misel, da je eden najbolj perečih problemov pri vsem delu pomanjkanje primernih prostorov. Torej je živa naloga, čim prej začeti z gradnjo kulturnega doma. Že živim delom in nenehnim opozarjanjem je treba za rešitev tega perečega problema zainteresirati merodajne činitele. Potrebno pa bo pripeljati tudi čim več prostovoljnega dela, saj smo doslej že dokazali, kaj vse je mogoče storiti s prostovoljnimi delom.

Po končani diskusiji so bili izvoljeni v nov upravni odbor: Furlan Zdenko, Tratnik Drago, Šmajš Vinko, Mavec Maks, Borštnar Janko, Laznik Edo in Aljaž Jože.

Na predlog tov. Furlana pa se je upravni odbor povečal še za tri člane, ki bodo tvorili mladinsko komisijo, in sicer: Selih Rudi, Jeriha Avgust in Grašič ing. Janez.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni tovariši: Zgank Nestl, Hudovernik Edo in Jamnikar Ivan.

Na letni skupščini je bil izvoljen tudi stalni odbor za k'no, kar je novost. Dolžnost tega odbora je predvsem skrbeti za izboljšanje programa in reševati razna načelna vprašanja. Vanj so bili izvoljeni: Rljavec Jože, Orsaiček Branko, Pipuš ing. Dušan, Furlan Mara, Vrečko Milka, Aljaž Jože in Šmajš Vinko.

Odboru naše Svobode iskreno želimo, da bi v novem poslovnem letu kar najuspešnejše reševal težke in odgovorne probleme, ki jih izkristaliziralo zelo uspešno delo skupščine.

Razen nezdod, ki zahtevajo le bolovanje, doživljamo vsako leto v podjetju tudi smrtne nezdode. Od leta 1950 do sedaj smo doživeli 23 smrtnih nezdod, kar pomeni v sedmih letih 575 let delovne dobe ali samo v produkciji okrog 800 milijonov dinarjev izgube. Pri tem pa ni vračunana še izguba narodnega dohodka, stroški zdravljenja in ostali izdatki, niti trpljenja posameznika in družine, ki je ostala brez rednika.

Iz lastne izkušnje in iz izkušnje drugih vemo, da so nezdode tista bolezen, ki se da z dobro organizacijo, vestnim izvajanjem predpisov, zakonitih določil in priporočil najlažje preprečevati. **Ker so obratne nezdode zlasti pri nas tiste, ki onemogočajo delo v največji meri, mora biti naš smoter predvsem njihovo odstranjevanje. V tem smislu mora v borbi za zmanjšanje nezdod aktivno sodelovati sleherni član kolektiva.**

Večletne analize vzrokov nezdod nam kažejo, da pri nastanku nezdode ne sodeluje le eden izmed faktorjev, ampak cela vrsta, vendar lahko izluščimo naslednje vzroke:

1. Slabe naprave za proizvodnjo.
2. Neracionalni način dela.
3. Nepravilno uporabljanje in neprimerno orodje za delo.
4. Pomanjkljive zaščitne naprave.
5. Nezadostna vzgoja in šolanje delavcev.
6. Neprimern razpored delavcev pri delu.
7. Slaba zaščitna sredstva, njihova pomanjkljivost ali neprimeren odnos do zaščitnih sredstev.

Razen naštetih glavnih vzrokov, pa sodeluje še vrsta raznih činiteljev, ki jih zasledimo na delovnem mestu in v delovnem okolju, kakor tudi vzroki, ki leže v človeku samem in v njegovi družbeni okolici. To dokazuje, da se z vraščanjem nezdod pri delu ne more ukvarjati samo varnostni tehnik ali zdravnik, temveč je potrebno sodelovanje celotnega kolektiva in družbe.

Pri nas smo doslej uvažali nove delovne metode in mehanizacijo za dvig proizvodnje. Rudnik se je razširil, ogromne vsote denarja so bile investirane za dosego predvidene kapacitete. Vsa dosežanja izgradnja je šla po načrti poti za tem, da dosežemo v najkrajšem času čim večjo letno proizvodnjo. V sedanjih fazi razvoja pa smo prišli tudi do spoznanja, da je stroji le eden izmed nosilcev za dosego nastavljenih ciljev. Drugi, mnogo važnejši pogoj, pa je človek, ki je mnogo dragocenejši od stroja in brez katerega tudi stroj ni drugega kot kos kovine. Od človeka zahtevamo proizvodnjo. Proizvodnost pa je mogoče doseči na več načinov. Eden izmed njih je zmanjševanje izostankov od dela zaradi bolezni in zaradi nezdod. Predvsem nezdodam, ki predstavljajo 31,81 %, to je eno tretjino vseh izostankov, je potrebno posvetiti posebno pozornost.

Borba proti nezdodam mora biti načrtna in organizirana. V ta namen je delavski svet podjetja postavil komisijo za higiensko tehnično zaščito. Njena glavna naloga je organizacija in izvedba tistih mer in postopkov, ki bodo nevarnosti v podjetju — in s tem tudi številu nezdod — uspešno zmanjševali. Komisija ima več nalog, te so v glavnem naslednje:

1. Vodenje točne evidence o vseh nesrečah pri delu.
2. Skrb za točno izpolnjevanje prijav o nezdodah.
3. Raziskovanje vsake nesreče po viru, vzroku in obliki ter predlaganje ukrepov za njihovo najuspešnejše preprečevanje.
4. Nadziranje vsega podjetja, kako so izvajali varnostni, tehnični in higieniški predpisi.
5. Razvijanje čuta za varnost pri delu med vsemi člani kolektiva.
6. Organizacija in urjenje moštva za reševanje in prvo pomoč.

Naloge komisije so v glavnem tehnične narave. Evidentiranje in analiza nezdod je potrebna zato, da se vsaj na nezdodah učimo in zato, da nam posamezni primeri povedo, katere in kake ukrepe moramo uvažati za njihovo preprečevanje v bodočnosti. Analiza nezdod nam bo najbolje in najlažje poučila o pomanjkljivosti v podjetju. Seveda ni dovolj le ugotavljanje napak in pomanjkljivosti, temveč jih je predvsem treba odstranjevati in točno izvajati navodila.

Če se še enkrat povrnemo k najpogostejšim vzrokom nezdod pri delu, zasledimo tri glavne skupine. Prva je čisto tehnične narave, druga je vezana na pomanjkljivosti organizacije dela, tretja pa na osebni činitelj. Iz izkušnje vemo, da je prav ta najvažnejši. 67 % vseh nezdod odpade na vzroke, ki ležijo v človeku in le 33 % je mehaniske narave. Naloga komisije, ki ugotavlja in raziskuje vzroke nezdod, je v prvi vrsti odstranjevanje tehničnih pomanjkljivosti. Drugo in povsem drugačno pa je vprašanje, kako odstraniti tiste vzroke, ki so zasnovani v človeku samem.

To drugo vprašanje je znatno bolj zamotano kot vprašanje tehnične zaščite strojev in naprav. Če se hočemo lotiti človeka s te strani, ni dovolj le tehnično znanje in mehanistični pogled na delovne pogoje, temveč se je potrebno zvesti v človekovo duševnost, jo razčleniti in poiskati tiste pomanjkljive točke, ki so pripeljale do vzrokov za nezdodo. Za tako delo ni dovolj le zunanje opazovanje človeka, temveč je potrebna dostikrat

tudi pomoč psihologa. Človeka je treba neprestano učiti, ga voditi in vzgajati, tako v tehničnem, kakor tudi v družbeno-socialnem oziru v podjetju in izven njega. Če hočemo na tem področju doseči uspehe, moramo urejevati poleg materialnih tudi socialne prilike vsakega posameznika. V zadnjem letu smo pri nas s tem delom že začeli. Krenili smo po novi poti, zavedati se pa moramo, da smo šele na začetku in da še zdaleč nismo opravili vsega.

Letos smo začeli z novinci. Vedno še potrebujemo nov kader, pa tudi fluktuacija delovne sile je še vedno velika. Novincem posvečamo sicer nekoliko več pozornosti kot doslej, vendar še ne dovolj. Vsak novinec mora skozi učno čelo. Tam dobi najosnovnejše tehnično znanje. Vprašanje je, kaj se dogaja z mladim delavcem potem, ali pa takrat, ko pride na delo drugam, med starejšimi delavci? Drugo vprašanje je, ali posvečamo starejšim delavcem, ki niso šli skozi učno čelo, sploh kako skrb? Ali nismo napravili njim površni in jih obravnavamo le kot tisti del kolektiva, ki naj daje produkcijo? Ni dovolj, da pri-nese delavce v podjetje par zdravih rok za delo in ni dovolj, da je za to, kar napravi, tudi plačan. Vsakomur pa naj bo mlad ali star, moramo posvečati prav toliko pozornosti kot novincem in vsakega moramo nenehno učiti in vzgajati.

Če hočemo število nesreč zmanjšati, moramo svoje odnose spremeniti in urediti. Prva skrb nam mora biti vzgoja in izobrazba celotnega kolektiva in ko bomo to svojo dolžnost opravili, smemo z gotovostjo pričakovati uspehe tudi na tem področju. **V tem procesu naj bi predvsem nadzorno-tehnični kader — nadzorniki, strelici in gospodarji čel — odigrali glavno vlogo. Naša dolžnost je, da posvetimo najprej prav temu kadru vso pozornost.** Dati mu moramo zadostno tehnično in splošno izobrazbo, nato pa od njega zahtevati, da bo svoje znanje in izkušnje prenesel med kolektiv. Zgraditi moramo lik novega predpostavljene, ki bo svoji skupini vodil, ki bo vsakega posameznika popolnoma poznal, vedel za vse njegove dobre in slabe strani ter ga znal pri delu tako razporediti, da bo dal od sebe vse, kar zmore, in ki bo skrbel za izvajanje predpisov zato, ker se bo čutil odgovornega za vse in za vsakega ter, ki se bo bal nepotrebnih izgub in žrtev. Predelavec mora biti tisti člen v podjetju, ki se bo trudil spoznati svoje ljudi, ne le pri delu, temveč se bo trudil živeti se v življenjske pogoje in življenje vsakega sodelavca tudi doma in v družbeni okolici. Predelavec mora biti tisti, ki bo upravi in sindikatu pomagal spoznavati kolektiv, predlagal ukrepe za izboljšanje pogojev dela v podjetju in življenja izven podjetja. Ko bomo vzgojili tak nadzorni kader, se nam ne bo treba več ukvarjati s problemom fluktuacije delovne sile, niti ne bo treba iskati vzrokov za zmanjšano produktivnost, ne bo več problema nezdod, ker bodo ti tovariši odigrali tisto vlogo, za katero so pravzaprav postavljeni.

Kot prva stonika k dosegi tega cilja, to je vzgoji predelavca, je potrebno organizirati strokovni tečaj. Ta tečaj naj bi nadzornemu kadru posredoval in osvežil osnovno tehnično znanje iz rudarstva in rudarskih zaščitnih mer ter medčloveških odnosov. Tečaj in program tečaja bo pripravila posebna komisija ob sodelovanju strokovnjakov za organizacijo dela in varnost pri delu, inšpekcije dela ter zdravstvenih delavcev. Tečaj ne sme biti le enkratni, temveč bo moral take tečaje ponavljati vsaj vsako drugo leto. Vsak tečaj naj bi se končal s strogim izpitom. Šele izpit naj bistemu, ki ga bo uspešno opravil, omogoči opravljanje v kolektivni službi predelavca in mu dovolji vršiti tako odgovorno delo. Tisti pa, ki izpita ne bi opravili, pa kljub odličnemu šolskemu spričevalu ne bi smeli opravljanje službe predelavca.

Tečaj kakršen je zamišljen, naj bi bil uvod pri vzgoji in prevzgoji kolektiva. Komisija za THZ bo izdelala vzporedno s pravilnikom tečaja tudi interni pravilnik o higiensko-tehničnih zaščitnih merah. Ta pravilnik bo poleg dosedaj veljavnih splošnih pravil in predpisov vseboval še take, ki so za naše prilike nujni in specifični. Potrebno je, da bo vseboval pravilnik tudi kazenska določila za tiste, ki bi hote ali iz nevednosti kršili pravila. Služil naj bi kot pomagal za izboljšanje delovnih pogojev v rudniku in za zmanjšanje nevarnosti, znižanje nezdod ter povečanje delovne storilnosti.

Napisal sem le nekaj misli iz programa in nalog novo osnovane komisije za higiensko-tehnično zaščito. S tem sem želel pokazati obširnost področja dela naše varnostne službe. Istočasno želim izraziti zadovoljstvo, da smo tudi na tem področju krenili naprej in s tem uvodom želim komisiji, kakor tudi celotnemu kolektivu, obilo uspehov v boljši bodočnosti.

Preklici:

Izgubljene izplačilne kartončke razveljavljajo:

- Hajnšek Herman, št. 272
- Gorišek Milan, št. 252
- Borovnik Franc, št. 65
- Dedič Ivan, št. 140

SALEŠKI DERBY:

Igrišče Usnjara v Soštanju. Gledalec okoli 800. Sodnik Pliberšek iz Maribora, mešana: Ambrož (Store) in Butkovec (Trbovlje).

Usnjar: Kiš II—Prislan, Mišo—Delopst, Trunkl I, Strukelj—Zager, Ramič, Vase, Cas, Trunkl II.

Rudar: Markan—Laznik, Vajthavzer—Blaj, Fišer, Jakob—Pelos, Črešnik, Zagorc, Kiš I, Hudarin.

Edini zgoditek je dosegel Zagore v 30. min. prvega polčasa.

Najtežje pričakovano srečanje jesenskega dela prvenstva Mariborsko-celjske lige je za nami. Nihče ni pričakoval kakega izrednega nogometnega dogodka, lepe igre, prepletene z duhovitimi kombinacijami, skratka tega, kar dela nogomet tako priljubljen pri najširših množicah. Vsi vemo, da so tekme, odigrane v okviru ostrega lokalnega rivalstva, vedno brez kake posebne lepote, vendar pa ostre in zagrizene. Prav tako je bilo tudi v nedeljo na soštanj-skem igrišču.

Glavne kvalitete našega nedeljskega nasprotnika so bile zagrizena borbenost, oster start na vsako prvo žogo in velika vzdržljivost, torej vrlino, ki jih je pri naših fantih žal močno pogrtešati. Zato in pa zaradi izrednih presenečenj, ki jih je naš sosed pripravil v tem delu prvenstva vodilnim iz tabele, smo srečanje pričakovali z nekako mešanimi občutki. Preveč živi so bili spomini na gladko in popolnoma zaslužno zmago nad ptujsko Dravo, ki ji je Soštanj nedvomno ostal v trpkem spominu in pa neljubo presenečenje, ki so ga trdi usnjarji pripravili jesenskemu prvaku Aluminiju sredi Kidričevega.

Toda naši »knapi« nas tokrat niso razočarali. Zaslužno so osvojili dve dragoceni točki in kar je glavno: igra je kljub ostrini ves čas potekala v okviru moške športne borbe brez namernih grobosti.

Nekaj o poteku:

Začetni udarec je izvedel Rudar, ki pa je akcijo izvedel le do nasprotnikovega kazenskega prostora, kjer je energično razčistila ostru Usnjara obramba, katere je takoj poslala svoj napad v ogenj. Začetno nervozo so najprej preboleli domačini, ki so preko nevarnega Ramiča začeli prav pogosto ogrožati Markanovo svetišče. Taktika Usnjara v tem delu igre je bila očitna: streljati iz vsakega položaja in razdalje računajo na slabo formo Markana, ki je v zadnjih tekmah res zapečatil premnog ubranljiv zgoditek. Toda z dobro in sigurno igro je Feri prekrizal taktično zamisel tov. Zmare. Kljub temu pa so se pred Rudarjevimi vrati kar vrstili nevarni prizori, ki jih je odlična obramba včasih le s skrajnim naporom razčistevala. V eni teh situacij je pogršel Jakob, za njim še Vajthavzer, toda na srečo je Ramičev strel zadel le prečko.

Rudar je le redko prihajal v območje kazenskega prostora domačinov, vendar pa je bil vsak prodor zelo nevaren. Glavni nosilec Rudarjevih akcij je bil Hudarin, ki se je zelo uspešno otresal svoje »sence« Prislane in večkrat ustvaril prav nevarne situacije pred Usnjarijevimi vrati. Pridno so mu sekundirali Zagorc, Črešnik in Cas. Nekolikokrat je bil Hudarin v čistih situacijah ustavljen zaradi zelo dvomljivih of-side pozicij.

Tako je bilo do 30. minute, ko je Hudarin sprejel lep predložek od Kiša, se v obratu otresel. Prislane in potegnil po krilu do roba kazenskega prostora, odkoder je idealno predložil Zagorc, ki je mirno potinil mimo nemočnega

Usnjar: Rudar 0:1 (0:1)

Kiš II v mrežo — 1:0 za Rudarja. Nihče ni mislil, da bo s tem postavljen rezultat tekme.

Po doseženem zgoditku je Rudar umiril igro in začel prevzemati pobudo v svoje roke. Vse bolj pogosto so črno-zeleni napadalci ogrožali Usnjarevo svetišče. Domačini pa, kot da bi jim zmanjkalo municije. Njihovi napadi so do konca polčasa bili le še sporadični in jih je že pred nevarno zono zlahka razbijala odlična Rudarjeva obramba.

V drugem polčasu je Rudar takoj prevzel pobudo in jo z redkimi presledki tudi krepko obdržal do konca tekme. Kiš II. je imel mnogo posla, ki ga je prav dobro opravil, vendar pa se mora zahvaliti svoji odlični ožji obrambi in krilski vrsti, da mu nekolikokrat ni bilo potrebno pobirati žogo iz mreže. Posebno so se odlikovali Prislan, Trunkl I., Delopst in Strukelj, ki je nedvomno najboljši igralec svojega moštva.

Tudi v tem delu igre je bil Hudarin na intervencijo stranskega sodnika zastavljen v stoočstni priložnosti zaradi — po našem mnenju — nepravilnih ofsaidov. V 76. minuti je odlično prodrl hitri in požrtvovalni Zagorc, si tik pred golom ustvaril čisto priložnost, vendar se mu je vratar vrgel pod noge, zgrešil žogo, pač pa krepko držal za nogo Zagorca, ki je moral le gledati, kako se je žoga zvalila v aut. Sodnik ni reagiral. Kmalu za tem je Hudarin prodrl po levem krilu, kjer je na gol-avrti črti bil grobo zrušen od vratarja, vendar tudi tokrat sodnik Pliberšek ni izrekel najostrejših kazni. V 83. minuti je nenadoma streljal Črešnik s kakih 12 metrov, toda njegova bomba se je odbila od prečke.

V vsem polčasu je Usnjar, kot sem omenil, le sporadično prihajal na polovico Rudarja, vse do 87. minute, ko je po eni redkih napak obrambe nepokriti Ramič s kakih 10 metrov nenadoma ostro streljal v levi spodnji kot — vsi smo že videli izenačenje — toda Markan je v velikem stilu ubranil. Kmalu za tem je sodnik odžvižgal konec v veliko veselje številne velenjske kolonije.

Krajevni odbor ZB je odprl svojo pisarno

Vsakodnevno iščejo člani ZB razna potrdila o udeleževanju v NOV, katere potrebujejo za dokazovanje službenih let ali pa v razne druge svrhe. Večkrat tavajo okrog tudi vojne vdove in iščejo kakega odbornika te organizacije, vendar največkrat zaman. To je povzročilo mnogokrat negotovost.

Da bi se omogočili članstvu redni stiki z odborom, smo se odločili poiskati primeren prostor za pisarno, kjer bi redno uradovali enkrat tedensko ob določenih urah. Obrnili smo se na predsednika DPD Svobode tov. Furlana, ki je popolnoma razumel naše težave in nam odkazal sobico poleg čitalnice, za kar se mu organizacija ZB iskreno zahvaljuje.

Pri opravljanju svojega dela pa ima odbor precejšnje težave. Po najrazličnejša potrdila prihajajo mnogi tovariši, ki imajo sicer do njih pravico, vendar pa doslej niso smatrali za potrebno, da se vključijo v organizacijo. Pojavljajo se tudi člani, ki sicer imajo legitimacije, katere so dobili po raznih krajih Slovenije, vendar po doselitvi v Velenje niso prinesli svojih kartotek. Tudi članarine niso plačevali. Takšnim tovarišem je izdajanje potrdil zelo otežkočeno, ker odbor nima za izdajo potrebne osnove, kar pa mnogi ne razumejo ter kritizirajo odbor, včasih pa tudi vso organizacijo. Vsi taki izpadi so neutemeljeni, ker so težav krivi oni sami, ker niso zadostili niti najosnovnejšim dolžnostim do organizacije.

prisel. Dobro je, da ve vse o Fričju in tovariših. Med njimi in njim ni bilo zidu.

Ingegard ga je čakala; ta dan ni šla na delo v tovarno. Vzela si je prosto, da bi uredila stanovanje. Kupila je sveže pecivo, ogenj je prasketal v štedilniku. Vse je bilo pripravljeno, le lonček s kavo še pristavi, ko bo slišala korake po stopnicah. Ni bila povsem prepričana s katerim vlakom se pripelje, saj ni vedela, če sploh pride. In ali bo najprej prišel k njej ali h kateri izmed sester? Ali si sploh želi njegovega prihoda? Ni vedela, kaj si pravzaprav želi. Bil je zaprt in čutila je, da že ob misli na to zardeva. Čutila je, ko da bi se stisnila k njemu, postavila bi se predenj in ga branila, saj je nekaj dobrega v njem.

Tedaj je zaslišala korake na spodnji ploščadi, nekdo je prihajal po stopnicah navzgor. On, on je to, srce ji je hitreje bilo. Stopila je korak bliže k vratom in prisluhnila. Ko je zaslišala korake na zgornjem prehodu, je hitro stopila dva koraka nazaj proti štedilniku, da ne bi opazil, kako je prisluškovala. Ni hotela, da bi uganil njene misli. Nihče ne sme poznati njenih misli, morda je to vsa njena svoboda.

Potrkal je na duri.

Organizacija Zveze borcev:

Težko bomo pozabili zločine, katere je nad našim ljudstvom počel okupator, nikdar pa ne bomo pozabili zločinov, katere so nad svojim lastnim ljudstvom zagrešili domači izdajalci.

Tudi starejši Velenjčani se dobro spominjajo proslulega imena Kuranda. Ni naš namen navajati vseh zločinov, ki jih je zagrešila Kurandova družina. Navedel jih bom le nekaj, ker mislim, da bo to zadostovalo.

Ne poznam imen vseh fašističnih organizacij v bivši Jugoslaviji, vemo pa vsi, da je Kuranda v njih sodeloval. Njegovo podtalno fašistično delovanje je prišlo do pravega izraza šele po vdoru okupatorja v našo domovino. Kot sem že prej dejal, hočem omeniti le nekaj njegovih zločinov.

Ker Gestapo ni poznala po neznani osebi ovađenega Perbila Blaža, je Kurandova hčerka Justina skupno z gestapovci odšla na rudnik, jim pokazala Perbila in s tem omogočila njegovo aretacijo. Skupaj z gestapovci in aretiranim se je odpeljala na sedež Gestapa v Celje. Posledice te aretacije so bile strašne, saj so bili kmalu nato zaprti in postreljeni ing. Stare, Perbil, Ahac, Oštr, ing. Klemenc, Friškovec in še vrsta drugih. Ta krvavi zločin se je zgodil 27. 2. 1942. Nadaljnji izdajstev v prihodnjih letih ne bom obravnaval. Njegova zadnja večja javna akcija je bila aktivno sodelovanje pri napadu na znano partizansko domačijo pri Polhovih. Bilo je 13. novembra 1944 ob pol enajstih ponoči. Nemška drhal z domačimi izdajalci, pri katerih se je posebno izkazal Kuranda, je obkolila hišo. Brez vsakega poziva ali opozorila so pričeli streljati na vrata in okna misleč, da so v hiši partizani. Bomba, ki je eksplodirala pred vrati, je močno ranila Polhovi še živeči hčerki Micko in Ančko. Izdajalec Kuranda se je prihodnji dan na vsa usta hvalil, »da so menda le pocrkali, ker so jih sinoči vse prestopali.« Mislil je Polhove.

Ali niso to zločini in javni dokazi narodnega izdajstva?

Borci narodnoosvobodilne vojske so mu sodili in onemogočili še nadaljnja izdajstva. Da je bil Kuranda izdajalec

Da bi odbor te nepravilnosti čimprej odpravil, poziva vse tiste, ki smatrajo, da spadajo v organizacijo, pa doslej še niso včlanjeni, naj to v lastnem interesu čimprej store. Tudi tisti tovariši, ki so se doselili v Velenje, naj se prijavijo odboru, da jih vnese v svojo evidenco. Vse članke pa, ki iz kakršnegakoli vzroka do sedaj niso plačali članarine za tekoče leto, prosimo, da to store do konca tega meseca. Naj ne zamerijo, če se naš odbornik ni oglašil pri njih na domu. Nenehna preseljevanja, o katerih organizacije nihče ne obvesti, so kriva, da naša evidenca po hišah že dolgo ni več na tekočem.

Prosimo, da svoje odnose do organizacije uredite in vse ostalo urejate v naši novi pisarni pri knjižnici »Svobode«, ki bo za stranke poslovala redno vsak četrtek od 15.—17. ure.

Dne 11. novembra je zločinska roka poživljenega ubijalca pretrgala nit življenja komaj dvajsetletnemu članu našega kolektiva, tovarišu

STRMOLE JOŽETU

mlajšemu.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je tako ljubil.

Nismo še pozabili

velikega kova jasno dokazuje dejstvo, da so Nemci njegovo smrt masčevali z ustrelitvijo 10 talcev v Velenju. In sedaj?

Lepo so urejeni grobovi padlih borcev in talcev na šmarškem pokopališču. Ljudje, ki ne bodo nikoli pozabili svojih dragih padlih, skrbijo za njihove grobove. Vsako leto na Dan mrtvih se zberemo ob njih ter z bolečino v srcu obujamo spomine na vse prestane strahote. Kurandova vdova sama nima poguma priti na grob krvnika, ki je po ne vem kakem naključju — vsekakor pa v zgražanje vseh poštenih ljudi — pokopan ravno nasproti svojih žrtev, obrnjen z obrazom proti njim, kot bi jih še v smrti hotel ponižati. Za ureditev groba najame ljudi, ki jim je narodni ponos in spoštovanje spomina naših padlih tuji pojem.

Na letošnji Dan mrtvih pa smo bili

Velenje ob mednarodnem dnevu varčevanja

Na mednarodnih kongresih so določili 31. oktober za mednarodni dan varčevanja, ki ga praznujejo varčevalci po vsem svetu že desetletja. V LR Sloveniji, ki je v pogledu organizacije hranilne službe prednjačila že v predvojni Jugoslaviji, je imel ta dan letos še poseben poudarek. Denarni zavodi, posebno pa hranilnice, so ob tej priliki izvršile razgibane propagandne akcije. V celjskem okraju je izvedla to akcijo Celjska mestna hranilnica, ki je najstarejši denarni zavod v mestu Celju, saj bo slavila čez nekaj let že stoletnico svojega obstoja. Na ta dan je hranilnica pripisala vsakemu novemu vlagatelju na hranilno knjižico primerno vsoto kot nagrado. Dalje se je izvršila propagandna akcija tudi na šolah. Ob mednarodnem dnevu varčevanja se je spomnila hranilnica tudi novorojenčkov, in sicer so prejeli novo hranilno knjižico vsi novi državljani rojeni v Celju, dne 31. oktobra.

V Velenju so pisali oktobra vsi dijaki nižje gimnazije šolske naloge o pomenu varčevanja. Med temi sestavki so izbrali profesorji 10 najboljših spisov, ki so pokazali lepo razumevanje važnosti tega vprašanja. Upravni odbor Celjske mestne hranilnice je nato nagradil dijake z vlogami na hranilne knjižice, in sicer najboljšega z 2000 din, dva s 1000 din ter osem z vlogami po 500 din. Te hranilne knjižice so prejeli nagradi dijaki 31. oktobra, na sestanku, kjer je član profsorskega zbora s posebnim referatom pojasnil pomen tega dne.

V začetku meseca novembra pa je Celjska mestna hranilnica otvorila v Velenju svojo poslovalnico, da tako z organizirano hranilno službo v tem kraju izboljša praktično možnost varčevanja.

Zopet nov uspeh VELENJSKIH STRELCEV

jeli za delo in že zabeležili prvi uspeh. Na okrajnem tekmovanju so zasedli tretje mesto, kar jim je prineslo prvi pokal in še večjo vlogo za delo.

Stirinajst dni kasneje so marljivi strelci spet posegli v borbo za najboljša mesta v občinskem tekmovanju v Soštanj. Pričakovanje, da bodo osvojili prvo mesto — z ozirom na uvrstitev na okrajnem prvenstvu — se je uresničilo. Osvojili so prvo mesto z veliko razliko v točkah pred ostalimi ekipami.

Velenjsko moštvo so sestavljali tovariši: Debelak, Malin, Speh, Čanč in Zagar, ki zaslužijo za dosežen uspeh in dva pokala, ki so jih priborili strelski družini, vse priznanje.

Upamo, da bomo o naših pridnih strelicah kmalu lahko spet kaj poročali.

Harald Baijer:

Vrnitev v življenje

(Nadaljevanje in konec)

Ze mu je postajalo žal, da ni vzel par preprostejših, a močnejših delovnih čevljev, saj je lahko izbral. Spomnil se je pikre stražarjeve pripombe, ko je vzel lepše čevlje. Spet je gledal ven, sedaj je bilo nebo enakomerno sivo. Neurje se je umirilo, a deževati je začelo vztrajneje.

Ko je pripeljal vlak, je bilo malo ljudi na postaji. Nadzornik, postajni čuvaj in njemu nepoznan potnik. To mu je bilo všeč, saj ni vedel prav dobro, kdo vse kaj ve o njem. Potnik je sedel v taksi in se odpeljal. Ne bo se peljal z avtom, sestrām gotovo ne bi bilo všeč in Ingegard tudi ne, če sestre tega ne bi odobravale.

Se preden je prišel na trg za postajo je že začutil mikroto v čevljih. Neprijeten, blaten hlad mu je prodrl med prste. Kmalu je prišel na odprto polje. Veter mu je pihal nasproti in ga bil v obraz. Koračil je naprej in mislil le na to, da bo imel mokro v čevljih, ko pride domov. Potem se je spomnil Fričja in tovarišev, ki sedaj sede v topli sobi v mestu. Morda je bilo nespametno, da ni šel zjutraj z njim. Bo že kmalu konec tega polja? Misli so bile raztresene. Zakaj ni raje počakal v čakalnici, da dež poneha? Toda tja bi lahko kdo

saj sta minili dve leti. Njen glas je postal močnejši, njene lehti so bolj okrogle in oči bolj izrazite. Vse to je neprijetno delovalo nanj, skoraj je zadržetal.

Jeziček na tehtnici se bo vsak čas ustavil. V naslednjem trenutku se mora vse odločiti...

Pobudo je dala Ingegard, sledila je njegovi slutnji. Stopila je k njemu, da bi ga objela. Toda le dotaknila se ga je, kajti njegova suknja je bila premočena in mrla. Ni ga objela. Čudno se je zalesketalo v njenih očeh, stopila je korak nazaj.

Nista vedela, kako bi se naj obnašala. Ingegard se je hotela izviti iz neprijetnega položaja; odlašala je, da bi pridobila na času in potem spregovorila naravnost. Vprašala je:

»Ali si že bil pri Ester?«

Odgovoril je kratko: »Ne!«

Beseda je zazvenela tako odsekano, da se je sam ustrašil. Sedaj se je vse podrl. Sestra Ester bo najteže pozabila, da je bil zaprt. Sklenil je, da bo skrbno opazoval njeno vedenje, celo če bodo Ingegard in ostale sestre take, da bo vredno pričeti znova. Ingegard je spregovorila:

»Toda, ne bodi tako robot!«

Naravnost v oči ji je gledal, ko je odgovoril:

»Kaj morem!«

Se je stal in okleval, bilo mu je težko, da bi odšel iz sobe in od dekleta, razumel je, da ga hoče zadržati. Nekaj mu

je govorilo, naj se požene k njej in jo pritisne k tlom, a tega ni storil. Mnogo stvari se je borilo v njem. Prišlo mu je na misel, da ne sme več ostati tu.

»Sel bom k Ester in govoril z njo, morda bo boljše, če govorim najprej z njo.«

»Toda, saj se vrneš?«

Zdelo se mu je, da bo čutil, kako ji je odleglo, ko odhaja; glas ji je postal nežen in jassen in kar zabolelo ga je, ko je slišal te njene besede. Odgovoril je le, da bi laže odšel.

»Gotovo se vrnem!«

Tako je odšel, obotavljajoč se na zgornjih stopnicah, potem pa je naenkrat stopil hitreje. Dež je ponehal, ko je prišel ven. Sel je proti baraki, kjer je stanovala Ester, toda vstopil ni; vrnil se je proti postaji. Skoraj brez misli je bil, kar šel je. Nekajkrat se je spomnil sobe s pelargonijo na oknu. Prišel je na postajo, ko je odhajal zadnji večerni vlak proti mestu. Okrog enajstih je prišel v pivnico v Klarinem okraju. Tovariši so sedli okrog mize, vsi obrazi so zažareli, ko so ga zagledali. Nekdo je hitro naročil steklenico piva. Jansson je čutil, da je dobrodošel, čeprav mu ni tega nihče povedal. Fričjo je spregovoril prvi:

»No, sedaj vidiš, da ni mogoče.«

»Da, pričrnam razumeti.«

Pivo je bilo na mizi, nekdo je prillil žganje v čaše in potem so pili. Nato pa so šepetaje nadaljevali razgovor o velikem vltomu.